

Memo t.b.v. de ambtelijke vijfhoek op 7 mei 2020**Modaliteiten verlenging Tozo****Vragen aan de Vijfhoek**

- Acht u bij verlenging van de Tozo aanpassing van de voorwaarden wenselijk?
- Acht u, met oog op de uitvoerbaarheid van de Tozo, communicatie van verlenging z.s.m. na mei 13 wenselijk?

Aanleiding

Er is tot op heden een groot beroep op de Tozo gedaan, ca. 343.000 aanvragen door zelfstandig ondernemers, op een totale potentiële doelgroep van ca. 870.000 zelfstandig ondernemers die voldoen aan het uren criterium. Er wordt vooral levensonderhoud aangevraagd (91,5%) en veel minder bedrijfskapitaal (ca. 8,5%). Er zijn signalen dat het aantal aanvragen naar bedrijfskapitaal de komende tijd nog op gaat lopen.

Het besluit Tozo biedt de mogelijkheid de Tozo eenmalig met maximaal drie maanden te verlengen én de mogelijkheid de voorwaarden aan te passen. In de politieke vijfhoek van 6 mei ligt de vraag voor of de Tozo al dan niet verlengd dient te worden. Dit memo is geschreven onder de aanname dat de Politieke Vijfhoek heeft ingestemd met verlenging. Aan u derhalve de vraag of het stellen van aanvullende voorwaarden wenselijk is.

Het ligt in de rede dat het bij verlenging niet alleen gaat om nieuwe aanvragen, maar ook ziet op lopende uitkeringen. Uiteraard zal in het laatste geval betrokkene kenbaar moeten maken dat hij de aanvraag wil verlengen en zal er (nog steeds) sprake moeten zijn van (totaal) inkomen onder het sociaal minimum.

In dit memo wordt nader ingegaan op de wenselijkheid de Tozo op onderdelen aan te passen en op de uitvoerbaarheid daarvan voor gemeenten. De huidige Tozo staat beschreven in de bijlage.

Randvoorwaarde: voor een goede en snelle uitvoerbaarheid dienen gemeenten tijdig geïnformeerd te worden en dienen eventuele aanpassingen beperkte uitvoeringslasten met zich mee te brengen.

- Gemeenten voeren de Tozo uit en dienen snel geïnformeerd en geïnstrueerd te worden over hoe de Tozo 2.0 eruit gaat zien. Uitgangspunt is dat gemeenten uiterlijk op 18 juni gereed zijn om op 25 juni betalingen bijstand voor levensonderhoud te kunnen doen in het kader van de Tozo 2.0. Dan valt er geen 'gat' in de ondersteuning voor ondernemers (betaaldata variëren maar bij deze data gaat het bij het overgrote deel van de gemeenten goed).
- Gemeenten willen bij verlenging van de Tozo een gestroomlijnde en zo uniform mogelijke uitvoering kunnen voorbereiden. Er zijn minimaal vier weken nodig om een verlenging goed en tijdig te kunnen verwerken (aanvraagformulier aanpassen, ICT op orde maken, verlengingsaanvragen innemen, gegevens overzetten in de systemen, beoordelen nieuwe aanvragen, beschikken etc.). Dat is een zeer krap tijdspad.
- Dit betekent dat nu al met VNG, Divosa en de ICT-mensen wordt uitgewerkt wat een verlenging betekent voor de uitvoering. Uiteraard onder voorbehoud van de politieke besluitvorming.
- Zo spoedig mogelijk na 13 mei zou de verlenging gecommuniceerd moeten worden. Indien later een besluit kenbaar wordt gemaakt, bestaat er een groot risico dat gemeenten zich onvoldoende kunnen voorbereiden op de noodzakelijke aanpassingen van hun werkprocessen, het uitvoeringsproces onder druk komt te staan en mensen zonder geld komen te zitten.
- Aanpassing van de voorwaarden voor een beroep op de Tozo brengen extra uitvoeringslasten met zich mee voor gemeenten en zullen daarom getoetst moeten worden op snelle implementatie en uitvoerbaarheid.

Opties voor verlenging

1. Tozo verlengen onder dezelfde voorwaarden

- De Tozo blijft een generieke regeling die voor elke ondernemer die voldoet aan de huidige criteria toegankelijk is.
- De huidige 'ruimhartige' voorwaarden worden gehandhaafd, dus geen partnertoets, vermogenstoets en toets op levensvatbaarheid van de onderneming. Ook de kostendelersnorm wordt niet toegepast.
- Dit is het minst belastend voor de uitvoering en voor zelfstandig ondernemers blijft er sprake van een (in vergelijking met de bijstand) ruimhartige toegang tot de regeling.

Twee belangrijke nadelen zijn:

- Inefficiëntie: mogelijkheden voor niet-wenselijk gebruik blijven bestaan (zelfstandigen met veel vermogen of een (goed)verdienende partner, of zelfstandigen die gewoon zouden kunnen werken).
- Uitstralingseffecten: als ondersteuning zonder toetsen/voorwaarden langer duurt, kunnen mensen dit gaan beschouwen als een 'verworven' recht, en dat kan uitstralingseffecten hebben op de reguliere bijstand.

Bij deze optie doen zich de volgende beslispunten voor:

1a. Verlenging met drie maanden?

- Een verlenging kan voor een periode van max. 3 maanden, korter kan ook. Verlenging kan per maand of in één keer voor de gehele periode. Bij maandelijkse verlenging moet er driemaal een aanvraag door zelfstandigen worden ingediend en door gemeenten worden behandeld. Dat is dus erg belastend voor de uitvoering.
- Het ligt in de rede om het aanvraagtijdvak van de Tozo met drie maanden te verlengen: juni, juli en augustus. Om duidelijkheid te verschaffen en administratieve lasten te beperken is het verstandig om eenmalig een beslissing te nemen over verlenging.
- De extra uitgaven in geval van 3 maanden verlenging komen tentatief geraamd naar verwachting, inclusief uitvoeringskosten, uit op (10)(2b) voor uitgaven aan levensonderhoud en (10)(2b) voor kapitaalverstrekkingen. In totaal bijna (10)(2b). In de komende jaren worden deze leningen (gedeeltelijk) terugbetaald.

1b. Uitkeringstermijn tot uiterlijk 1 september of uiterlijk 1 december?

- In de huidige Tozo kan t/m 31 mei worden aangevraagd voor max. 3 aaneengesloten maanden, dus nog t/m augustus. Continuering van deze systematiek bij verlenging betekent dat maximaal t/m november een uitkering voor levensonderhoud mogelijk is.
- Afhankelijk van de beslissingen van de MCCb, lijkt het voor de hand te liggen dat ondernemers vanaf de zomer tot op zekere hoogte weer activiteiten kunnen ontplooiën. Dan lijkt een afschaling van de maatregelen met een uitkeringstermijn tot 1 september ook logisch.
- Dit levert een kleine besparing op doordat de gemiddelde uitkeringsduur korter zal zijn dan drie maanden. Ten opzichte van volledige verlenging van het levensonderhoud bespaart het ca. (10)(2b). De uitgaven voor levensonderhoud, inclusief uitvoeringskosten komen dan op (10)(2b).

1c. Mogelijkheid om ondernemers een nieuwe lening bedrijfskrediet van nog eens (10)(2b) bieden?

- De vraag doet zich voor of ondernemers de mogelijkheid wordt geboden voor de tweede keer een lening voor bedrijfskapitaal van (10)(2b) aan te vragen, als dat nodig is i.v.m. liquiditeitsproblemen.
- Vanuit het oogpunt om af te schalen is het logisch om niet nog eens een extra lening bedrijfskrediet te verstrekken. Wel blijft een mogelijkheid voor bedrijven die nog geen

maximum lening hebben aangevraagd, een aanvullende aanvraag tot het max. van (10)(2b) te doen.

- Hierdoor vallen de uitgaven voor kapitaalverstrekkingen naar verwachting ruim (10)(2b) lager uit. De totale uitgaven aan leningen, inclusief uitvoeringskosten komen dan op ca. (10)(2b) (10)(2b). Hier staat tegenover dat er ook minder terugontvangsten in de latere jaren zijn.

2. Tozo verlengen met aanpassing van de voorwaarden

- Overwogen kan worden om de 'ruimhartige' toegangsvoorwaarden voor de Tozo, in vergelijking met het reguliere Bbz/bijstandsregime, aan te passen. De huidige Tozo kent geen partner-, vermogens- en levensvatbaarheidstoets. Ook de kostdelersnorm wordt niet toegepast.
- Hiervoor is gekozen om een snelle uitvoerbaarheid maximaal te faciliteren.
- Gemeenten geven aan dat toepassing van de levensvatbaarheidstoets, vermogenstoets en de kostdelersnorm niet uitvoerbaar zijn.
- Dat geldt ook voor een 'lichte' vermogenstoets. Naast de belasting voor de uitvoering, zal die ook discussie opleveren over de vormgeving (welk vermogen is relevant, hoeveel wordt vrijgelaten, relatie met huidige vermogenstoets in de bijstand e.d.) en zal op veel weerstand stuiten bij ondernemers, naarmate toets strenger wordt.
- Dat ligt mogelijk anders voor toepassing van een partnertoets. P.M. check bij gemeenten loopt.
- Dit leidt naar verwachting tot minder aanvragen, schatting is dat ca. 70% van de zelfstandigen een partner heeft.
- Tegenover extra uitvoeringslasten vanwege de partnertoets staat dan minder belasting door vermindering van de toegang tot de Tozo. Gemeenten voorzien hierdoor wel grote problemen voor gezinnen met hoge maandelijkse lasten en verwachten toestroom naar andere gemeentelijke voorzieningen zoals de schuldhulpverlening.
- Het ontbreken van een partnertoets wordt als onrechtvaardig ervaren; een zelfstandige met een goed verdienende partner krijgt in de huidige Tozo (10)(2b) terwijl twee zelfstandigen zonder inkomen ook 'slechts' (10)(2b) krijgen.
- Door aanvullende voorwaarden te stellen zullen de uitstralingseffecten op de reguliere bijstand worden verminderd.
- Verder kan worden bezien of er nog nadere voorwaarden worden gesteld aan aanvragen voor bedrijfskapitaal.

In aanvulling op de bij optie 1 geformuleerd beslispunten, doen zich bij deze optie de volgende beslispunten voor:

2a. Invoeren partnertoets?

- P.M. toets op uitvoerbaarheid.
- Minder inefficiëntie: het invoeren van een partnertoets/lichte vermogenstoets vermindert de mogelijkheden voor niet-wenselijk gebruik.
- Het stellen van voorwaarden is een eerste stap richting afschaling en bevordert een geleidelijke overgang naar het 'reguliere regime'.

2b. Aanvullende voorwaarden stellen aan verlening bedrijfskapitaal?

- In de huidige Tozo worden geen voorwaarden gesteld aan aanvragen voor bedrijfskapitaal, behalve dat de ondernemer moet verklaren en aannemelijk moet maken dat er sprake is van liquiditeitsproblemen en onvoldoende direct beschikbare geldmiddelen.
- Er zou hierbij gedacht kunnen worden aan het niet verstrekken van een lening als bedrijven grote kans maken om failliet te gaan (bijv. bij aanvraag surseance van betaling of faillissement)?
- Deze toets zou gezien kunnen worden als een lichte levensvatbaarheidstoets.
- Een uitvoeringstoets door VNG/Divosa is nog wel nodig.

- Naar verwachting heeft dit gevolgen voor slechts een klein deel van de aanvragen voor bedrijfskapitaal. De budgettaire gevolgen van het invoeren van deze voorwaarde worden daarom op verwaarloosbaar ingeschat.

Beschrijving TOZO

Tozo staat voor "tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers" (ook zelfstandig ondernemers met personeel en DGA's kunnen een beroep doen als zij voldoen aan de criteria). Het kabinet wil deze groep ondersteunen, zodat zij na de coronacrisis hun bedrijf kunnen voortzetten.

Bij de uitwerking weegt zwaar dat de regeling snel ingevoerd kan worden en dat gemeenten bij de uitvoering van de regeling in staat zijn om de verwachte grote aantallen aanvragen voortvarend af te handelen. Hoewel zorgvuldigheid en het beperken van frauderisico's belangrijk is, impliceert de nadruk op snelheid mogelijk wel dat niet al het misbruik en oneigenlijk gebruik ondervangen kan worden. In de regeling zijn waarborgen ingebouwd om misbruik tegen te gaan zoals het ondertekenen van een verklaring over de noodzaak van ondersteuning door de aanvrager en steekproefsgewijze controle achteraf. Er is geen toets op het inkomen van de echtgenoot of partner en ook geen vermogenstoets. Ook is er geen eis van levensvatbaarheid van het bedrijf. Het kabinet doet een nadrukkelijk appel op mensen die de extra ondersteuning niet nodig hebben om af te zien van een aanvraag.

Het doel van de regeling is tweeledig: te voorzien in het levensonderhoud en om liquiditeitsproblemen op te vangen. De regeling is tijdelijk en geldt voor drie maanden (maart, april en mei 2020). Een aanvraag voor levensonderhoud kan tot en met 31 mei 2020 worden ingediend. Voorwaarden:

1. De zelfstandige moet in Nederland woonachtig zijn en het bedrijf moet in Nederland gevestigd zijn (of de hoofdzakelijke werkzaamheden). Voor grensregio's kijkt NL wat andere landen doen.
2. Voldoen aan het urencriterium, 1.225 uur per jaar/ +/- 24 uur per week.
3. Actief zijn geweest, waaronder ingeschreven zijn bij de Kamer van Koophandel, voordat deze regeling is aangekondigd, dus voor 17 maart 2020.

Ondersteuning op grond van de Tozo kan worden aangevraagd in de vorm van 1) een bijstandsuitkering voor levensonderhoud én 2) een lening voor bedrijfskapitaal.

1. het inkomen van de zelfstandige wordt aangevuld tot het sociaal minimum dat op de zelfstandige van toepassing is. Dat komt neer op maximaal € 1.500 (netto) voor gehuwden, of maximaal € 1.050 (netto) voor een alleenstaande vanaf 21 jaar. Hoe hoog dit bedrag precies is hangt af van de samenstelling van het huishouden en inkomen. De zelfstandige dient te verklaren dat het inkomen naar verwachting in de periode van ondersteuning minder zal bedragen dan het toepasselijke sociaal minimum als gevolg van de coronacrisis. Ontvangers van een uitkering zijn verplicht om wijzigingen in hun inkomenssituatie uit zichzelf door te geven. Achteraf controleren gemeenten het daadwerkelijk genoten inkomen.
2. Lening voor bedrijfskapitaal: vanuit de regeling kan een zelfstandige een lening afsluiten van maximaal € 10.157 tegen een rente van 2%. Tot 1 januari 2021 hoeft er nog niet te worden afgelost. Om in aanmerking te kunnen komen dient een zelfstandige te verklaren en aannemelijk te maken dat er sprake is van liquiditeitsprobleem als gevolg van de coronacrisis.

Bij de vormgeving van de Tozo is vanwege de uitzonderlijke omstandigheden gekozen voor het tijdelijk niet toepassen van de kostendelersnorm. Alleen zo kunnen gemeenten in staat worden gesteld om het inmiddels al ongekend hoge aantal aanvragen snel en efficiënt af te handelen.

Gemeenten worden volledig financieel gecompenseerd voor de uitkeringskosten en uitvoeringskosten in het kader van de Tozo. Op de SZW-begroting is hiervoor een bedrag van (10)(2b) gereserveerd. Er wordt met 30 gemeenten en samenwerkingsverbanden van gemeenten een snelle monitoring op gang gebracht van de binnengekomen Tozo-aanvragen om dagelijks een landelijk indicatief beeld te hebben van het aantal aanvragen. Gemeenten leveren het aantal beschikkingen voor de Tozo aan aan het CBS. Het CBS zal vervolgens gedurende de verslagmaand vaker rapporteren over het aantal Tozo-beschikkingen en over de gemiddelde hoogte van het bedrag

Er kan samenloop zijn met de EZK-regeling 'noodloket' (gift 4.000 euro ten behoeve van bedrijfskosten; dit betreft geen inkomenssteun). Deze 4.000 euro wordt niet verrekend met de